

Ìwé Dániẹ̀lì - Nọmbà Méjìlélógójì

Sìsì Àsọtẹ̀lẹ̀ Payá: Ìtúmò Pàtàkì Ìran Hábakúkù, Tábilì Méjì, àti Àsírí tí “Ọjọ̀gbọ̀n-Ọjọ̀” nínú Ìtúmò Bíbẹ̀lì

Jeff Pippenger

2024-01-12

Ìtòsìwájú ìmò tí a sàfihàn nínú ìran Odò Ulai ni ohun tí a kọ sí orí àwọn tábilì méjì Habakkuk ní ikeyin.

“Pẹ̀lú àwọn àsọtẹ̀lẹ̀ tí wọn ti kà sí ohun tí ó n tọ̀ka sí àkókò ìgbàbò wíwá kejì, ni a tún hun ìtòni kan tí a pèsè ní pàtàkì fún ipò àidánìlójú àti ifojúsónà wọn, tí ó sì n fún wọn ní iyànjú láti fi sùúrù dúró nínú ìgbàgbò pé ohun tí ó sọ̀kùnkùn fún òye wọn nísinsin yíi ni a oò mú hàn gbangba ní àkókò tí ó yẹ.”

“Lára àwọn àsọtẹ̀lẹ̀ wònyí ni èyí ti Habakkuk 2:1–4: ‘Èmi yòò dúró lórí ìṣò mi, èmi yòò sì gbé ara mi kalẹ̀ lórí ilẹ̀-ìṣò, èmi yòò sì máa wò láti rí ohun tí Òun yòò sọ̀ fún mi, àti ohun tí èmi yòò dáhùn nígbà tí a bá bá mi wí. Olúwa sì dá mi lóhùn, Ó sì wí pé, Kọ̀ ìran náà sílẹ̀, kí o sì mú un se kedere lórí àwọn wàláà, kí ẹ̀ni tí ó bá kà á lè sáré. Nítorí ìran náà sì jẹ̀ fún àkókò tí a yàn; sùgbọ̀n ní òpin yòò sọ̀rò, kí yòò sì purọ̀: bí ó tilẹ̀ se pé ó falẹ̀, dúró dè é; nítorí pé dájúdájú yòò dé, kí yòò falẹ̀. Wò ó, ọ̀kàn ẹ̀ni tí a gbé sókè kò dúró títọ̀ nínú rẹ̀: sùgbọ̀n olódodo yòò yè nípa ìgbàgbò rẹ̀.’”

“Láti ìgbà tó ti pé bí ọ̀dún 1842 ni itósónà tí a fi fúnni nínú àsọtẹ̀lẹ̀ yíi láti ‘kọ̀ ìran náà sílẹ̀, kí o sì mú un se kedere lórí àwọn tábilì, kí ẹ̀ni tí ó bá kà á lè sá’ ti mú kí Charles Fitch pèsè àtẹ̀ àsọtẹ̀lẹ̀ kan láti sàfihàn àwọn ìran Dániẹ̀lì àti Ìfihàn. Àtẹ̀ yíi tí wọn tẹ̀ jáde ni a ka sí ìmúṣẹ̀ àṣẹ̀ tí a fi fún Habakuku. Síbẹ̀síbẹ̀, ní àsikò náà kò sí ẹ̀ni tí ó se àkíyèsí pé idadúró kan tí ó hàn gbangba nínú ìmúṣẹ̀ ìran náà—àkókò idadúró—ni a tún fi hàn nínú àsọtẹ̀lẹ̀ kan náà. Lẹ́yìn idààmú náà, Ìwé Mímọ̀ yíi farahàn gégé bí ohun tí ó se pàtàkì gidigidi pé: ‘Nítorí ìran náà sì jẹ̀ fún àkókò tí a yàn; sùgbọ̀n ní ikeyin yòò sọ̀rò, kí yòò sì purọ̀: bí ó tilẹ̀ jẹ̀ pé ó fà á yà, dúró dè é; nítorí pé dájúdájú yòò dé, kí yòò fà á yà.... Olódodo yòò yè nípa ìgbàgbò rẹ̀.’” The Great Controversy, 391, 392.

Àwọn tábilì méjì ti Hábakúkù jẹ̀ ẹ̀lẹ̀rìí méjì ní ọ̀nà àsọtẹ̀lẹ̀. Gégé bí Ìwé Mímọ̀ ti kọ̀ni, a gbòdò mú ẹ̀lẹ̀rìí méjì jọ̀ láti fi idí òtítọ̀ múlẹ̀.

Sùgbọ̀n bí kò bá fetí sí ọ̀, mú ẹ̀nikan kan tàbí méjì sí i lọ̀ pẹ̀lú rẹ̀, kí a lè fi ẹ̀nu ẹ̀lẹ̀rìí méjì tàbí mẹ̀ta fi mú gbogbo ọ̀ràn dúró. Matteu 18:16.

Nígbà tí a bá fi àwọn tábilì méjì Habakkuk (àwọn àwòrán àkànṣe aṣáájú-ọ̀nà ti 1843 àti 1850) lé ara wọn lórí, wọn jẹ̀rìí sí àwọn òtítọ̀ tí wọn jẹ̀ àwọn iyebíye inú alá Miller. Àṣìṣe ọ̀dún 1843, tí a sàfihàn lórí tábilì kííní, nígbà tí a bá fi í lé tábilì kejì lórí, n fí àkókò idadúró ìran náà múlẹ̀. Miller (olùṣò àmì náà nínú itàn náà) béèrè ohun tí ọ̀un yòò sọ̀ ní àkókò àrìyànjiyàn inú itàn rẹ̀.

Èmi yòò dúró lórí ibi ìṣò mi, èmi yòò sì gbé ara mi kalẹ̀ lórí ilẹ̀-ìṣò, èmi yòò sì máa sọ̀ láti rí ohun tí yòò sọ̀ fún mi, àti ohun tí èmi yòò dáhùn nígbà tí a bá bá mi wí. Hábakúkù 2:1.

Oluwa pàṣẹ́ fún Miller láti kọ́ iran náà sílẹ̀, àti nínú àlá rẹ̀ ó gbé àpótí tí ó ní iran náà sínú rẹ̀ lé orí tábilì kan ní àárín yàrá rẹ̀.

Oluwa sì dá mi lóhùn, ó sì wí pé, Kọ́ iran náà sílẹ̀, kí o sì mú un hàn gbangba lóri àwọn wàláà, kí ẹ̀ni tí ó bá kà á lè sáré. Habakkuk 2:2.

Nígba náà ni àwọn tábilì náà fi dá àkókò idádúró àti irẹ̀wẹ̀sì àkókò náà mọ̀.

Nítorí iran náà sì jẹ́ fún àkókò tí a yàn; sùgbọ̀n ní òpin yóò sọ̀rọ̀, kò sì ní parọ̀: bí ó tilẹ̀ pé, dúró dè é; nítorí dájúdájú yóò dé, kì yóò pé. Habakkuk 2:3.

Léyìn náà, a ṣàfihàn ilàna idánwò alátẹ̀gùn mètá tí ibísí imọ̀ (àwọn iyebíye Miller) mú jáde.

Kiyèsí i, ọ̀kàn rẹ̀ tí a gbé sọ̀kè kò dúró ṣinṣin nínú rẹ̀; sùgbọ̀n olódodo yóò yè nípa igbàgbọ̀ rẹ̀. Habakkuk 2:4.

Àwọn ẹ̀ka méjì ti àwọn olùjosìn ni a ó fi hàn nípasẹ̀ ilàna idánwò ti Daniẹ̀li orí kejìlá.

Ó sì wí pé, Maa lọ ní ọ̀nà rẹ̀, Dániẹ̀li: nítorí a ti pa àwọn ọ̀rọ̀ náà mọ̀, a sì dì wọn ní èdidi tí tí di àkókò òpin. Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ ni a ó wẹ̀ mọ̀, a ó sì sọ̀ wọn di funfun, a ó sì dán wọn wò; sùgbọ̀n àwọn ẹ̀ni búburú yóò maa hùwà búburú: kò sì sí ẹ̀ni kankan nínú àwọn ẹ̀ni búburú tí yóò lóye; sùgbọ̀n àwọn ọ̀lọ̀gbọ̀n yóò lóye. Dániẹ̀li 12:9, 10.

Àwọn ọ̀lọ̀gbọ̀n inú Dániẹ̀li ni àwọn wúndiá ọ̀lọ̀gbọ̀n inú Mátíù ogún-ún karùn-ún, àwọn tí a dá láre nípa igbàgbọ̀; àwọn ẹ̀ni búburú sì ni àwọn wúndiá òmùgò, àwọn tí a gbé sọ̀kè nínú igbéraga. Ní òpin àlá Míla, àwọn iyebíye náà dúró fún òróró inú òwe àwọn wúndiá mewaá, èyí tí í ṣe iròyìn náà.

“A ní bu Olórùn ní àìbòwò nígbà tí a kò bá gba àwọn ifihàn tí ó rán sí wa. Ní báyi ní a ṣe ní kọ̀ òróró wúrà náà tí yóò tú sínú ọ̀kàn wa, kí a lè fi í pín fún àwọn tí ó wà nínú òkùnkùn. Nígbà tí ipè náà bá dé pé, ‘Wò ó, ọ̀kọ̀ iyàwó n bọ̀; ẹ̀ jáde lọ padé rẹ̀,’ àwọn tí kò tii gba òróró mímọ̀ náà, tí kò sì ti pa oore-ọ̀fẹ́ Kristi mọ̀ nínú ọ̀kàn wọn, yóò rí i, gégé bí àwọn wúndiá aṣiwèrè, pé wọn kò tii ṣe tán láti padé Oluwa wọn. Wọn kò ní agbára nínú ara wọn láti rí òróró náà gbà, a sì tí ba igbésí ayé wọn jé.” Review and Herald, July 20, 1897.

Imólẹ̀ àwọn ohun-ọ̀ṣọ̀ iyebíye Miller ní àwọn ojó ikeyìn yóò tàn ní imólẹ̀ mewaá ju tẹ̀lẹ̀ lọ, àti pé mejeeji nóm̀bà mewaá àti imólẹ̀ jẹ́ ààmì idánwò. Ní àwọn ojó ikeyìn, gégé bí a ti ṣàfihàn wọn ní òpin àlá Miller, imólẹ̀ òtítọ̀ tí a sojú rẹ̀ lóri àwọn tábilì Habakkuk n mú iránṣẹ̀ idánwò jáde, èyí tí a sojú rẹ̀ nínú òwe àwọn wúndiá mewaá gégé bí iránṣẹ̀ Igbe Àárín Òru. Ilana idánwò náà jẹ́ àtúnṣe ilana idánwò itàn àwọn Millerite, nítorí pé òwe àwọn wúndiá mewaá ni a tún ṣe dé iwọn lẹ̀tá gangan ní àwọn ojó ikeyìn.

“Ọ̀pọ̀lọ̀pọ̀ igbà ni a maa n tọ̀ka mi sí àkàwé àwọn wúndiá mewaá, nínú wọn tí mārùn-ún jẹ́ ọ̀lọ̀gbọ̀n, tí mārùn-ún sì jẹ́ aṣiwèrè. Àkàwé yi ti ṣe, yóò sì ṣe ní pátápátá gégé bí ọ̀rọ̀ rẹ̀ tí wà, nítorí pé ó ní ilò àkànṣe fún àkókò yi, àti pé, gégé bí iràntí angeli kẹ̀ta, ó ti ṣe, yóò sì maa bá a lọ láti jẹ́ òtítọ̀ isinsin yi tí tí di òpin àkókò.” Review and Herald, August 19, 1890.

Mewaá jẹ́ ààmì idánwò, àti ní òpin ojó mewaá Dániẹ̀li àti àwọn ọ̀lọ̀lá mètá náà dára jù lọ ní ojú, wọn sì sanra jù àwọn tí wọn n jẹ́ oúnjẹ́ Bábílónì lọ. Àwọn agbéraga tí a ṣàpẹ̀júwe nínú Hábákúkù, tí

won fi igberaga ara won gbe, ki i se nipa igbagbo, ni won mu iwa Babiloni dagba. Ninu itan awon Millerite won di awon omobinrin Babiloni, ati ninu Habakuku, awon abuda asotele ti ijopapa ni a lo lati fi da iwa awon ti won yan pe won ki yo fi igbagbo gbe mo.

Kiyesi i, okan re ti a gbe ga ko duro sinsi ninu re: sugbon olododo yo ye nipa igbagbo re. Be ni pelu, nitori pe o se nipa waini, eni igberaga ni, ko si duro ni ile, eni ti n fe enu-okan re gbore bi isa oku, ti o si dabi iku, ti a ko si le telorun fun; sugbon o ko gbogbo orile-edere jo sodore ara re, o si sakojo gbogbo awon enyan jo fun ara re: Se gbogbo awon wonyi ki yo ha pa owe kan si i lori, ati owe egan si i, ki won si wi pe, Egbé ni fun eni ti n mu ki ohun ti ki i se tire po si i! yo pe to? ati fun eni ti n ru ara re lori amo ti o wuwo! Se awon ti yo bu o ki yo didere lojiji, ati awon ti yo damu o ki yo ji, iwọ yo si di ohun ikogun fun won bi? Nitori ti iwọ ti ko ikogun pupo lara opo orile-edere, gbogbo iyoku awon enyan yo ko ikogun lara re; nitori je enyan, ati nitori iwa-ipa si ile naa, si ilu naa, ati si gbogbo awon ti n gbe inu re. Habakkuk 2:4-8.

Ilana idanwo ti a mu wa sori awon wundia Matteu ogun-un ati marun-un n mu ki eka awon olujosin kan han, awon ti won ti gbe iwa oba arirwa kale ninu ara won (ijopapa), eni ti o si tun je agbara naa ti "o pa opo orile-edere je." Agbara ijopapa ni a yo ta lojiji je, gegé bi awon aja ti je Jesebeli.

Bayii ni Oluwa wi, Wo o, awon enyan kan n bo lati ile arirwa, a o si gbe orile-edere nla kan didere lati egbe ile ayé. Won yo di orun ati oko mu; alailaanu ni won, won ko si ni saanu; ohun won n ho bi okun; won si n gun esin, won seto ara won ni itolesese gegé bi okunrin ogun si o, iwọ omobinrin Sioni. A ti gbọ irinyin re: owọ wa di ailera; irora ti mu wa, ati yiyonu, gegé bi ti obinrin ti n bimọ. E ma se jade lo si papa, be ni e ma se rin ni oju ona; nitori ida ota ati eru wa ni gbogbo egbe. Iwọ omobinrin awon enyan mi, di aso ofo mo ara re, ki o si yi ara re ka ninu eeru: se ofo bi eni pe fun omokunrin kan sošo, ekun kikoro julọ: nitori apanirun yo de sori wa lojiji. Jeremiah 6:22-26.

Awon egbe mejii ti Habakuku soro nipa won ni awon ti a da lebi si ododo nipase igbagbo, ati awon ti won je ti won si mu awon eko Babiloni. Awon ti o wa ni awon ojo ikeyin ninu ala Miller, ti a sapepe won gegé bi awon wundia, yala won n mu iwa Kristi dagba, ti won si bayii gba edidi Olurun, tabi won n mu iwa ipapa dagba, ti won si gba aami eranko naa.

"Akoko ti de ki imole otito ma tan laarin okunkun iwa ibaje. A ti ran ihin ise angeli keta jade si ayé, ni kilu fun enyan pe ki won ma gba aami eranko naa tabi ti ere re si iwaju ori won tabi si owọ won. Lati gba aami yi tumo si lati de si ipinnu kan naa gegé bi eranko naa ti se, ati lati gbeja awon ero kan naa, ni itako taara si oro Olurun. Nipa gbogbo awon ti won gba aami yi, Olurun wi pe, 'Eni kan naa yo mu ninu waini ibinu Olurun, ti a ro jade lailopo sinu ife irunu re; a o si fi ina ati imi-ofa je e niwaju awon angeli mimo, ati niwaju Odo-Aguntan naa.'"

Review and Herald, July 13, 1897.

Awon wundia ti n mu waini Babiloni yo ni ikeyin mu waini ibinu Olurun. Ninu Isaya, awon omuti Efraimu fi imimu afaju won han nipa yiyi ohun gbogbo pada si idobale, a si gbodo ka ise naa si "amo amokoko."

Ìdánimò “ojó dé ojó” gégé bí àpẹ̀ẹ̀rẹ̀ Kristi yí òtító “ojó dé ojó” padà ní orí rẹ̀, nítorí “ojó dé ojó” jẹ́ àpẹ̀ẹ̀rẹ̀ satani. Ìdánimò tí Miller fi “ojó dé ojó” hàn gégé bí ìsìn àwọn keferi ni a sàfihàn ní tààrà lórí àwọn tábilì Habakkuk. Ìsàwárí tí Miller se nípa esè náà nínú Thessalonians, èyí tí ó jẹ́ kó lè mò pé ìsìn àwọn keferi ni a “gbé kúrò,” kí a lè fi “òkùnrin esè” náà hàn, ẹ̀ni tí ó jòkòó nínú tẹ̀npilì Olórùn, ni òtító pàtàkì tí ó wà nínú Thessalonians Kejì, orí kejì.

“Mo ka a lọ, n kò sì rí àpẹ̀ẹ̀rẹ̀ miiran kankan nínú èyí tí a ti rí i [ìrúbo ojoojúmọ́ náà], bí kò se nínú Daniẹ̀li. Nígbà náà ni mo [pẹ̀lú iranlọwọ́ iwé àtòjọ ọ̀rọ̀] mú àwọn ọ̀rọ̀ wọ̀nyí tí ó dúró ní ìbásepọ̀ pẹ̀lú rẹ̀, pé, ‘mú kúrò;’ yóò mú ìrúbo ojoojúmọ́ kúrò; ‘látì àkókò tí a ó ti mú ìrúbo ojoojúmọ́ kúrò,’ àti bẹ̀ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ lọ. Mo sì n ka a lọ, mo sì rò pé mi ò ní rí ìmọ̀lẹ̀ kankan lórí esè náà; níkeyìn mo dé 2 Tesalóníkà 2:7, 8. ‘Nítorí ohun ijìnlẹ̀ àilófin ti bẹ̀rẹ̀ isẹ̀ rẹ̀ tẹ̀lẹ̀; ẹ̀ni tí ó n dá a dúró nísinsin yíi nikan ni yóò máa dènà á, títí a ó fi mú un kúrò lójú ọ̀nà, nígbà náà ni a ó sì fihàn ẹ̀ni burúkú náà,’ àti bẹ̀ẹ̀ bẹ̀ẹ̀ lọ. Nígbà tí mo sì dé esè náà, iwọ̀n bí òtító náà se hàn gbangba tó, tí ó sì ní ọ̀go tó, yé mi! Nibẹ̀ ni ó wà! Èyí ni ìrúbo ojoojúmọ́ náà! Dáradára, nísinsin yíi, kí ni Pọ̀ọ̀lù tùmọ̀ sí nípa ‘eni tí ó n dá a dúró nísinsin yíi,’ tàbí ẹ̀ni tí n dènà á? Nípa ‘òkùnrin esè,’ àti ‘eni burúkú,’ a tùmọ̀ sí Èsìn Pópù. Dáradára, kí ni ó jẹ́ èyí tí ó n dí Èsìn Pópù lọwọ́ látì fihàn? Kí nidí? Ìsìn keferi ni; dáradára, nígbà náà, ‘ìrúbo ojoojúmọ́ náà’ gbọ̀dọ̀ tùmọ̀ sí Ìsìn keferi.” —William Miller, Second Advent Manual, ojú-iwé 66.” Advent Review and Sabbath Herald, January 6, 1853.

Ìtumò “èyí tí í se ojoojúmọ́” nínú Thessalonians, èyí tí Miller sàwárí, ni òtító pàtàkì jùlọ̀ nínú esè náà. Nígbà tí Paulu n dá àwọn tí kò nífẹ̀ẹ̀ òtító mò, tí yóò sì nítorí náà gba itanranṣe alágbára, dájúdájú ó n tọ̀ka sí ikóriíra òtító ní itumò gbogbogbòò; sùgbọ̀n òtító tí a tọ̀ka sí tààrà nínú esè náà ni òtító pé “èyí tí í se ojoojúmọ́” dúró fún Romu abọ̀rìṣà.

Ìmọ̀lẹ̀ ara ni ojú: nítorí náà bí ojú rẹ̀ bá se àiléké, gbogbo ara rẹ̀ yóò kún fún ìmọ̀lẹ̀. Sùgbọ̀n bí ojú rẹ̀ bá burú, gbogbo ara rẹ̀ yóò kún fún òkùnkùn. Nítorí náà bí ìmọ̀lẹ̀ tí ó wà nínú rẹ̀ bá jẹ́ òkùnkùn, mélòó mélòó ni òkùnkùn náà yóò ti pọ̀ tó! Kò sí ẹ̀ni tí ó lè sin àwọn olúwa méjì: nítorí yóò kóriíra ọ̀kan, yóò sì fẹ́ èkejì; tàbí kí ó fara mó ọ̀kan, kí ó sì gan èkejì. Èyin kò lè sin Olórùn àti màmónì. Mátíù 6:22–24.

Ìfẹ́ sí òtító nikan ló wà, tàbí ikóriíra sí òtító. Kò sí ipò àárín. Ìtanjẹ́ agbára tí n bọ̀ wá sórí àwọn wúndiá òmùgò ti Mátíù ogún-ún márùn-ún dá lórí ikòsílẹ̀ wọn sí ìmọ̀lẹ̀ àwọn iyebiye Miller tí ó sojú idánwò ikeyìn. Ìdánwò ikeyìn Ísírẹ̀lì àtíjọ̀ ni idánwò kẹwáá wọn, àti pé àwọn iyebiye Miller n tán ní ìgbà mẹwáá sí ní àwọn ojó ikeyìn. Àmì ikòsílẹ̀ àwọn iyebiye Miller ni “ìgbà gbogbo,” èyí tí àwọn ọ̀mùtí Èfùrémù yí padà sí isàlẹ̀ lókè ní iran kẹta ti Adventism. “Ìgbà gbogbo” jẹ́ àmì Sátáni ti èsìn àbòsepaga. Àwọn ọ̀mùtí náà mú iyebiye èké wólé, èyí tí wọn gbé wá látì inú Púròtèsítàntì aláwọ̀tẹ̀lẹ̀, tí ó fi “ìgbà gbogbo” hàn gégé bí àmì Kristi.

Ìmò Miller nípa àwọn òkúta iyebiye rẹ̀ ní ààlà nítorí itàn tí a gbé e dide nínú rẹ̀. Níwọ̀n bí ó ti dá a lójú pé Ìbọ̀wọ̀ Kejì ni isẹ̀lẹ̀ àsoṭẹ̀lẹ̀ tí ó tẹ̀lẹ̀, ogbé ikú ti ipò àṣe pọ̀pọ̀ ní 1798 lè sojú fún ijọba ayé kẹrin àti ti ikeyìn nikan nínú Dániẹ̀li méjì. Miller tún ní ààlà nínú ìmò rẹ̀ nípa “ojoojúmọ́,” nítorí ẹ̀rì rẹ̀ ni pé nípasẹ̀ ifihàn ni a darí rẹ̀ sí ọ̀nà ikékọ̀ọ̀ kan pátó, nínú èyí tí ó so pé ó lo Bíbẹ̀lì rẹ̀, Concordance Cruden, ó sì ka diẹ̀ nínú àwọn iwé iròyin. Ìpinnu rẹ̀ látì kẹkọ̀ọ̀ ní ọ̀nà bẹ̀ẹ̀ ti wọ̀ inú ọ̀kàn rẹ̀ lásán.

“Ní ọdún méjilá tí mo fi jẹ Deist, mo ka gbogbo itàn tí mo lè rí; sùgbón nísinsin yíi mo fẹràn Bíbélì. Ó kóni nípa Jesu! Sùgbón síbẹ, ọpọ apá nínú Bíbélì sì sòkùnkùn fún mi. Ní ọdún 1818 tàbí 19, nígbà tí mo n bá ọrẹ kan sọrọ, ẹni tí mo lọ bẹ wò, tí ó sì ti mọ mí, tí ó sì ti gbọ bí mo ẹ ní sọrọ nígbà tí mo jẹ Deist, ó bi mí léèrè, ní ọ̀nà tí ó ní itumọ̀ jìnà diẹ pé, ‘Kí ni irò rẹ nípa ẹsẹ̀ yíi, àti èyí?’ ó n tọka sí àwọn ẹsẹ̀ àtíjọ̀ tí mo máa n kọ nígbà tí mo jẹ Deist. Mo mọ ohun tí ó n tọ sí, mo sì dáhùn pé—Tí iwọ bá fún mi ní àkókò, ẹmi yóò sọ fún ọ ohun tí wọn túmọ̀ sí. ‘Báwo ni àkókò tó pọ̀ tó ni o fẹ?’ N kò mọ, sùgbón ẹmi yóò sọ fún ọ, ni mo dáhùn, nítorí ẹmi kò lè gbàgbọ̀ pé Ọlórún ti fi ifihàn kan hàn tí a kò lè lóye. Nígbà náà ni mo pinnu láti ẹ̀ ikẹkọ̀ Bíbélì mi, ní igbàgbọ̀ pé mo lè sàwárí ohun tí Ẹ̀mi Mímọ̀ túmọ̀ sí. Sùgbón ní kété tí mo ti dá ipinnu yíi sílẹ̀, èrò kan wá sí ọkàn mi pé—‘Ká sọ pé o rí ẹsẹ̀ kan tí o kò lè lóye, kí ni yóò jẹ ịsẹ̀ rẹ?’ Nígbà náà ni ọ̀nà yíi ti kẹkọ̀ Bíbélì wá sí ọkàn mi pé:—Ẹmi yóò mú àwọn ọ̀rọ̀ inú irú àwọn ẹsẹ̀ bẹ̀, ẹmi yóò sì tọ̀ wọn lẹyin káàkiri Bíbélì, kí n lè rí itumọ̀ wọn ní ọ̀nà yíi. Mo ní Concordance Cruden, èyí tí mo rò pé ó dára jù lọ ní ayé; nítorí náà mo mú un pẹ̀lú Bíbélì mi, mo sì jókòó sí tábilì ikẹkọ̀ mi, ẹmi kò sì ka nńkan mífirán rára, bí kò ẹ diẹ̀ nínú àwọn iwé iròyin, nítorí mo ti pinnu láti mọ ohun tí Bíbélì mi túmọ̀ sí. Apollos Hale, The Second Advent Manual, 65.

Kì í ẹ nípa ọ̀nà ikẹkọ̀ rẹ̀ nikan ni a fi mọ̀ àwọn ohun-ọ̀sọ̀ iyebíye Miller, sùgbón pẹ̀lú nípa ịsípáyà tààrà láti ọ̀dọ̀ Ọlórún.

“Ọlórún rán àngẹ̀lì Rẹ̀ láti sísẹ̀ lórí ọkàn agbẹ̀ kan tí kò tii gba Bíbélì gbọ̀, kí ó lè darí i sí wíwá àwọn àsọtẹ̀lẹ̀. Àwọn àngẹ̀lì Ọlórún sáábà máa n bẹ ẹni àyànfẹ̀ náà wò léraléra, láti darí èrò-inú rẹ̀ àti láti sí àwọn àsọtẹ̀lẹ̀ tí ó ti jẹ̀ òkùnkùn nígbà gbogbo fún àwọn èniyàn Ọlórún sí imọ̀ rẹ̀. A fi ibẹ̀rẹ̀ ẹ̀wọn òtítọ̀ náà fún un, a sì mú un tẹ̀síwájú láti wá ọ̀nà asopò lẹyin ọ̀nà asopò, tí tí ó fi wo Ọ̀rọ̀ Ọlórún pẹ̀lú iyanu àti ifẹràn. Ó rí ẹ̀wọn òtítọ̀ pípé kan níbẹ̀. Ọ̀rọ̀ náà tí ó ti kà sí aláímísí tẹ̀lẹ̀, sí síwájú ojú iran rẹ̀ nísinsinyí nínú ẹ̀wá àti ògo rẹ̀. Ó rí i pé apá kan nínú Ìwé Mímọ̀ n sàlàyé òmíràn, àti pé nígbà tí apá kan bá sòkùnkùn fún imọ̀ye rẹ̀, ó máa rí nínú apá mífirán nínú Ọ̀rọ̀ náà èyí tí n sàlàyé e. Ó ka Ọ̀rọ̀ mímọ̀ Ọlórún sí ohun ayọ̀, àti pẹ̀lú ọ̀wọ̀ tí ó jinlẹ̀ jùlọ̀ àti ibẹ̀rù mímọ̀.” Early Writings, 230.

Nígbà tí Sister White sọ pé, “Ọlórún rán àngẹ̀lì Rẹ̀” sí Miller, ó n fi hàn pé Gabriel ni àngẹ̀lì tí a rán sí Miller, nítorí pé “àngẹ̀lì Rẹ̀” jẹ ọ̀rọ̀ tí a ti yàn fún Gabriel.

“Àwọn ọ̀rọ̀ angẹ̀lì náà pé, ‘Ẹmi ni Gébúriẹ̀lì, ẹni tí ó dúró níwájú Ọlórún,’ fi hàn pé ó ní ipò ọ̀lá gíga ní àwọn àgbalá ọ̀run. Nígbà tí ó wá pẹ̀lú iránsẹ̀ sí Daniẹ̀lì, ó ní, ‘Kò sí ẹni tí ó dúró pẹ̀lú mi nínú nńkan wọnyí, bí kò ẹ̀ Míkáẹ̀lì [Kristi] Aládé yin.’ Daniẹ̀lì 10:21. Nípa Gébúriẹ̀lì ni Olùgbàlà sọ nínú Ifihàn, pé ‘Ó rán án, ó sì fi í hàn nípasẹ̀ angẹ̀lì Rẹ̀ sí iránsẹ̀ Rẹ̀ Johanu.’ Ifihàn 1:1.” Ifẹ̀kúfẹ̀ Ẹ̀wọn Ọ̀jọ̀ Ayé Kristi, 99.

A rán Gabriẹ̀lì àti àwọn àngẹ̀lì yòókù láti darí ọkàn Miller, kí wọn sì “sí àwọn àsọtẹ̀lẹ̀ tí ó ti wá ní òkùnkùn fún àwọn èniyàn Ọlórún nígbà gbogbo sí imọ̀ rẹ̀.” Kì í ẹ pé a kàn gbé ihinrere rẹ̀ kalẹ̀ nípasẹ̀ ọ̀nà ikẹkọ̀ rẹ̀ nikan, sùgbón pẹ̀lú ifihàn àtòrunwá pẹ̀lú. Ọ̀nà gan-an tí ó lò láti kẹkọ̀ Bíbélì ni a ti mú wá sínú ọkàn rẹ̀. Nígbà tí Ọlórún bá mú òtítọ̀ wá sí ọkàn wa, iye jẹ ifihàn àtòrunwá, gégé bí ó ti yàtò sí dédè òtítọ̀ nípasẹ̀ ọ̀nà pínpin Bíbélì ní tòótọ̀. Miller ẹ̀ àwọn méjèjì, sùgbón ó ẹ̀ dandan kí ifihàn àtòrunwá jẹ ara bí Miller ẹ̀ dé imọ̀ kókó-ọ̀rọ̀ “igbà gbogbo.”

Miller kì yòò tí mọ̀ iyípadà láàárín akọ̀ àti abo nínú Dániẹ̀lì orí kejọ̀, ẹ̀sẹ̀ kẹ̀sàn-án sí kejílá, nítorí pé gbogbo ohun tí ó ní ní Bíbẹ̀lì àti kọ̀nkọ̀dánìsì kan tí kò ní ìsọ̀fúnni kankan nípa àwọn èdè Bíbẹ̀lì. Kì yòò tí rí iyàtò tó wà láàárín “sur” àti “rum” tí a túmọ̀ wọn méjèjèjì sí “mú kúrò.” Kì yòò tí rí iyàtò tó wà láàárín “miqdash” àti “qodesh” tí a túmọ̀ wọn méjèjèjì sí “ibi mímọ̀.”

Kò ní bá ti rí òtítọ̀ ọ̀rọ̀ nàà “tamid” tí a rí lẹ̀mẹ̀rìnlẹ̀lógórùn-ún [104] nínú Bíbẹ̀lì. Òtítọ̀ tí kò lè rí (èyí tí ó tún jẹ̀ òtítọ̀ tí ó rí) ni pé, nínú gbogbo ìgbà mẹ̀rìnlẹ̀lógórùn-ún [104] tí a ti lò ọ̀rọ̀ Héberù nàà “tamid” nínú Bíbẹ̀lì, inú ìwé Dániẹ̀lì nikan ni a ti lò ọ̀rọ̀ Héberù nàà “tamid” gẹ́gẹ́ bí orúkọ-ìṣe. “Tamid” ni ọ̀rọ̀ Héberù tí ó túmọ̀ sí “àìdákẹ̀gbẹ̀”, a sì túmọ̀ ọ̀ sí “ojoojúmọ̀” nínú ìwé Dániẹ̀lì.

Nínú ìwé Dániẹ̀lì nikan ni a ti lo ọ̀rọ̀ nàà gẹ́gẹ́ bí orúkọ-ọ̀rọ̀, àti ní àwọn ìgbà mẹ̀rìndínlógórùn-ún-mẹ̀sàn-án yòókù a ti lo ó gẹ́gẹ́ bí ọ̀rọ̀-àfikún. Nítorí èyí, nígbà tí Dániẹ̀lì lo ọ̀rọ̀ nàà lẹ̀màrùn-ún gẹ́gẹ́ bí orúkọ-ọ̀rọ̀, nígbà tí gbogbo àwọn akòwé Bíbẹ̀lì yòókù sì lo ọ̀rọ̀ nàà ní ìgbà mẹ̀rìndínlógórùn-ún-mẹ̀sàn-án gẹ́gẹ́ bí ọ̀rọ̀-àfikún, agbára ẹ̀rì fi ipa mú àwọn atúmọ̀ Bíbẹ̀lì King James láti ṣe àtúnṣe sí lílọ ọ̀rọ̀ nàà gẹ́gẹ́ bí orúkọ-ọ̀rọ̀ ní ọ̀wọ̀ Dániẹ̀lì. Láti lè ṣe àtúnṣe sí Dániẹ̀lì, wọn fi ọ̀rọ̀ nàà, “ẹ̀bọ,” kún Ọ̀rọ̀ nàà, bá yí ni wọn sì yi orúkọ-ọ̀rọ̀ padà sí ọ̀rọ̀-àfikún. Lẹ́yìn nàà, láti lè ṣe àtúnṣe sí àwọn atúmọ̀ nàà, a mí Ellen White láti kọ̀ sílẹ̀ pé oun, “rí ní ibáṣepọ̀ pẹ̀lú ‘Ojoojúmọ̀,’ pé ọ̀rọ̀ nàà ‘ẹ̀bọ̀’ ni ọ̀gbọn ènìyàn fi kún un, kò sì jẹ́ ti ẹ̀sẹ̀ nàà; àti pé Olúwa fi ọ̀ye tí ó tọ̀ nípa rẹ̀ fún àwọn tí wọn kẹ̀de igbe wákàtì ìdájọ̀ nàà.”

Gẹ́gẹ́ bí ẹ̀rì rẹ̀ fúnra rẹ̀, Miller n wá láti lóye “ojoojúmọ̀,” èyí tí ó parí ní mímọ̀ ní 2 Thessalonians. Ṣùgbọ̀n pẹ̀lú nàà, gẹ́gẹ́ bí ẹ̀rì rẹ̀ fúnra rẹ̀, nígbà tí ó bá n wá láti lóye ọ̀rọ̀ kan, yòò máa wo gbogbo ibi tí a ti lò ọ̀rọ̀ nàà, àti pé a ti lò ọ̀rọ̀ nàà ní ìgbà mẹ̀rìndínlógórùn-ún mìi nínú Bíbẹ̀lì. Síbẹ̀, ẹ̀rì rẹ̀ nípa “ojoojúmọ̀,” ni pé kò rí i ní ibòmíràn bí kò ṣe nínú ìwé Daniẹ̀lì, nígbà tí ó sọ̀ pé, “Mo kà á síwájú, èmi kò sì lè rí àpẹ̀rẹ̀ míràn nínú èyí tí a ti rí i [ojoojúmọ̀], bí kò ṣe nínú Daniẹ̀lì.” A kò mú Miller dé ọ̀dọ̀ àwọn iyebíye nàà nípasẹ̀ ọ̀nà ikẹ̀kọ̀ọ̀ rẹ̀ nikan, ṣùgbọ̀n pẹ̀lú nípasẹ̀ ìfihàn àtòrunwá tí a fún un nípasẹ̀ ìṣe iránsẹ̀ àwọn àngẹ̀lì.

Èyí ni ìdì tí ọ̀ye rẹ̀ nípa “ojoojúmọ̀” fi jẹ́ òtítọ̀, ṣùgbọ̀n tí ó ní ààlà. Kò lè mọ̀ pé nínú ìgbà mārùn-ún tí a ti tọ̀ka sí “ojoojúmọ̀” nínú ìwé Dániẹ̀lì, ọ̀kan nínú ìgbà mẹ̀ta tí a sọ̀ pé a “mú ojoojúmọ̀ nàà kúrò,” n Ẹ̀pẹ̀rẹ̀ ìtumọ̀ tí ó yàtò sí tí ìgbà méjèjèjì yòókù. Ní ìgbà kan, a lò “ojoojúmọ̀” pẹ̀lú ọ̀rọ̀ Héberù “rum,” àti ní àwọn ìgbà méjì yòókù, a lò ó pẹ̀lú ọ̀rọ̀ Héberù “sur”. A túmọ̀ ọ̀rọ̀ méjèjèjì nàà sí “mú kúrò,” ṣùgbọ̀n “rum” nínú Dániẹ̀lì orí kejọ̀, ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlá, túmọ̀ sí “gbé sókè kí o sì gbé ga,” àti nínú orí kọ̀kànlá, ẹ̀sẹ̀ mọ̀kànlẹ̀lógbọ̀n, àti orí kejílá, ẹ̀sẹ̀ kọ̀kànlá, ọ̀rọ̀ “sur” túmọ̀ sí “yọ̀ kúrò.”

Àwọn onímọ̀ ẹ̀sìn tí n jẹ́, tí wọn sì n mu oúnjẹ̀ ilẹ̀ Bábílónì, n jiyàn pé bóyá o bá yọ̀ ohun kan kúrò tàbí nígbàkígbà tí o bá gbé ohun kan sókè, àwọn méjèjèjì n Ẹ̀fihàn irú iyọ̀kúrò kan nàà, nítorí nàà a gbọ̀dọ̀ lóye pé àwọn ọ̀rọ̀ méjèjèjì ní ìtumọ̀ kan nàà. Wọn jiyàn pé ní gbogbo ìgbà mẹ̀ta tí “ìgbà gbogbo” fi jẹ́ pé a “gbà á kúrò,” ó máa n túmọ̀ sí yíyọ̀ kúrò nígbà gbogbo; nípa Ẹ̀ṣe bẹ̀, wọn n fi hàn pé Dániẹ̀lì kò sọ̀ra nínú yíyan ọ̀rọ̀ rẹ̀. Wọn kì i sọ̀ bẹ̀ ní gbangba, ṣùgbọ̀n nípa àbájáde imúlóye wọn, wọn n kọ̀nì pé Dániẹ̀lì yẹ̀ kí ó ti lo ọ̀rọ̀ nàà “sur” ní gbogbo ifarahàn mẹ̀tẹ̀tẹ̀ta nàà, nítorí gẹ́gẹ́ bí àwọn onímọ̀ ẹ̀sìn nàà ṣe sọ̀, ó dà bí ẹ̀ni pé ohun kan nàà ni ó túmọ̀ sí ní gbogbo ìgbà tí a “gbà ìgbà gbogbo kúrò.”

Wọn n ẹ se ohun kan naa pelu awon oru "miqdash" ati "qodesh" ti a tumo mejèjè si "ibi mimo," ninu esè kòkanlá tí dé esè kèrinlá ti orí kejọ. Ninu itokasi kòkan si "ibi mimo" ninu awon esè mèrin wonyi, won n tenu mo on pé gbogbo won n soju ibi mimo Olurun. Nipa abajade ifihan naa leekansi, Dánieli i ba ti kan lo "qodesh" ninu gbogbo awon itokasi meta naa, ki o ma si lo "miqdash" ninu esè kòkanlá. Miller ki yoò ti mo iyato to wa laaarín awon oru wonyi, sugbon awon onimò-òrìṣà òde oní mò ó, ati nigba ti won ba si mò ó, won n tenu mo on pé ko ye ki a jewo iyato kankan. Sibesibe, Miller, eni ti ko mo iyato to wa laaarín awon oru naa, de si oye ti o lodi patapata si ti awon onimò-òrìṣà òde oní.

Otitó ibe ni pé Dánieli je akowe ti o sora gidigidi, eni ti o mo ede Héberu daadaa, ti a si ka si ológbon ju gbogbo awon ológbon okunrin Babiloni yooku lo ni ilopo mewaa, bi o tile je pé awon naa je ológbon eniyan gan-an ninu awujo won ni tiwon. Bi enikeni ba mo ilò to ye fun ede Héberu, ati bi a se ye ki a fi i han ni ona to to ninu itan pato yen, Dánieli ni. Bi Dánieli ba lo awon oru ototo, idi ni pé a pinnu ki won gbe awon itumò ototo kale, eyi ti o fi ifehonuhan re wa lati safihan. Nigba ti a ba fowo si ilò oto Dánieli ti awon oru ti a tumo si "ibi mimo" tabi si "gba kuru," won n fi oye Miller nipa "irekoja ojojumo" mule, eyi ti Miller mo ninu esè oru kan naa ni bi ti Pòlù ti so pé awon ti o koriira otitò ni a ti yan lati gba itanjé alagbara.

Awon ti o koriira otitò ti won si gba irò ti n mu itanran lile wa, ni a tun sapepe won gegé bi awon omuti Efurumu, ti a si sapepe won ni eka meji. Eka kan ni isaju ológbon, eka keji si ni awon omo ijo alaimo ti ki yoò gbọ ohun kan bi ko se ohun ti awon ológbon ba ko won. Awon ni won fi irò bo ara won, ti won si da majemu po mo ikú. Awon ni awon ti okan won gberaga ninu Habakuku ori keji, won si ni awon wundia asiwere ti Matiu ori kekedogun. Awon ni awon ti n ko otitò ipile ala Miller silè, eyi ti n tan ni imole to po ni igba mewaa ni opin (ti o n sapepe idanwo kewaa ati ikeyin fun Israeli ode oni), gegé bi a ti sapepe re nipase idanwo kewaa ati ikeyin fun Israeli igbaani.

A o ba iwadii yi lo siwaju ninu apileko to kan.

Oluwa si wi fun Mose pe, Yio ti pe to ni awon enia wonyi yio ma binu si mi? yio ti pe to si ni ki won to gbagbo mi, nitori gbogbo awon ami ti mo fi han larin won? Emi o fi ajakale-arun kolù won, emi o si gba ogun won kuro lowo won, emi o si fi o se orile-ede ti o tobi ju won lo, ti o si lagbara ju won lo. Mose si wi fun Oluwa pe, Nigbana ni awon ara Egipti yio gbọ o; nitori ti iwọ fi agbara re mu awon enia wonyi goke lati odo won wa. Won o si so o fun awon olugbe ile yi; nitori won ti gbọ pe iwọ Oluwa wa larin awon enia wonyi, pe iwọ Oluwa ni a n ri lojukuju, pe awosanma re duro lori won, ati pe iwọ n lo niwaju won, ni osan ninu owon awosanma, ati ni ale ninu owon ina. Nje bi iwọ ba pa gbogbo awon enia wonyi run gege bi enia kan sošo, nigbana ni awon orile-ede ti o ti gbọ oruko re yio ma so pe, Nitori ti Oluwa ko le mu awon enia wonyi wo ile ti o ti bura fun won, nitorina ni o fi pa won ni aginju. Nje nisisiyi, mo be o, je ki agbara Oluwa mi tobi, gege bi iwọ ti so pe, Oluwa a lora si ibinu, o si po ninu aanu, o n dariji aisdede ati irekoja; sugbon ko ni dabi enipe ko jebi alabikita rara; o n be ese awon baba wo lori awon omo titi de iran keta ati ikerin. Dariji, mo be o, aisdede awon enia wonyi gege bi titobi aanu re, gege bi iwọ ti dariji awon enia wonyi lati Egipti titi di isisiyi. Oluwa si wi pe, Mo ti dariji won gege bi oru re: Sugbon bi mo ti wa laaye nitoto, gbogbo aiye yio kun fun ogo Oluwa. Nitori gbogbo awon okunrin wonyi ti o ti ri ogo mi, ati ise-iyanu mi, ti mo se ni Egipti

ati ni aginju, ti wọn si ti dán mi wò nisinsinyi ni igba mewa, ti wọn kò si gbó ohùn mi; nitòto wọn kì yio rí ilẹ̀ ti mo ti bura fún awọn baba wọn, beṣeni kò si si ọkan ninu awọn ti o binu si mi ti yio rí i. Şugbọn iranşẹ mi Kalebu, nítorí ti o ni emi miran ninu re, ti o si ti tẹ̀lé mi patapata, oun ni emi o mú wọ ilẹ̀ ti o lọ sí; irú-omọ re yio si jogún re. Numeri 14:11–24.